

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ

Зверєв О. Д.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: o.zveriev@donnu.edu.ua

Системне зростання міжнародної напруги внаслідок виникнення різноманітних загроз, як-то тероризму, воєнної агресії, злочинності проти людяності та ін., ставить сучасний світ перед украй складними викликами не тільки політичній, але й економічній безпеці. Усі наведені загрози мають єдиний глибинний зміст – вони усі є порушенням міжнародного права та наявних зобов'язань, які та чи інша держава взяла на себе. Особливої актуальності та значущості ця проблема набула після відкритої агресії росії на територію України, після чого увесь цивілізований світ був змушений переглянути концепцію глобальної безпеки взагалі та економічної безпеки зокрема.

Для врегулювання грубих порушень міжнародних правових норм та здійснення належного системного впливу на державу, що вчиняє такі дії, застосовується з боку міжнародної цивілізованої спільноти складний та багатогранний комплекс різноманітних економічних і адміністративних чинників та важелів – зокрема, обмежень імпорту та експорту, заборону чи обмеження здійснення валютно-фінансових операцій, в тому числі з транскордонними розрахунками, заборона інвестицій, кредитування та ін. Власне, саме такі заходи і становлять зміст економічних санкцій [1, с. 575].

Тому поняття економічних санкцій треба розглядати як певні системні обмеження комерційного та фінансового характеру, які, як вказують М. Панковець та Т. Шевчук, застосовуються однією, декількома чи багатьма країнами щодо однієї країни-порушника (як варіант, групи осіб чи навіть однієї особи – наприклад, в. путіна). Ці заходи обмежень та заборон, звичайно ж, застосовуються передусім через загальнополітичні та соціогуманітарні причини, а не через економічні чинники – так, такими причинами стають вторгнення держави на чужу територію (наприклад, вторгнення рф на територію України), тотальне недотримання прав та свобод громадян, незаконна розробка чи розповсюдження ядерної зброї, підтримка міжнародного тероризму та ін. [2, с. 35].

Відтак основними цілями економічних санкцій є примушування суб'єктів-порушників міжнародного права до припинення незаконних чи злочинних дій. Але відразу ж треба наголосити, що санкції, прийняті однією країною, навіть якщо вона має особливу геополітичну і економічну вагу у світі, є явно недостатніми та малоефективними. Єдиною сьогодні універсальною міждержавною інституцією, яка має і повинна згуртовувати зусилля усього цивілізованого світу щодо грубих порушень міжнародного права, є ООН, оскільки її засадничі та виняткові компетенції, приписані у Статуті, мають бути визначальними для будь-яких ін-

ших санкційних заходів. Безпосередньо ж повноваженнями ухвалювати від імені членів ООН певні санкції щодо порушників міжнародного права наділений Радбез ООН. На практиці ж можна бачити, що через перебування у складі Радбезу ООН головного порушника світового правопорядку – російської федерації – роль цієї організації у санкційному тиску суттєво знижена.

Першою спробою запровадження санкцій як вагомого інструменту міжнародної економічної безпеки стало торговельне ембарго щодо Іраку після його вторгнення до Кувейту, запроваджене Радою Безпеки ООН в 1990 р. Але його ефекти стали більш провальними, ніж позитивними, оскільки не тільки не примусили владу С. Хусейна до миру, але породили низку гуманітарних проблем (зростання дитячої смертності, голод, епідемії тощо). З того часу економічні санкції стали більш точковими і гнучкішими аж до того моменту, коли під їх дію потрапила російська федерація [2, с. 576].

Водночас треба сказати, що економічні санкції завжди породжують негативні наслідки і для тих, хто їх запроваджує. Це означає, що основний негативний економічний ефект для країн чи організацій, що накладають санкції на порушників, визначається через прямі збитки і втрачену вигоду, яку вони могли б отримати. Яскравим прикладом такого негативного економічного ефекту є ситуація з Індією: країна була впродовж початку ХХІ ст. головним експортером російської зброї, здійснюючи купівлю різноманітного озброєння на кількадесят млрд дол. США. Проте внаслідок дії санкцій на російську федерацію Індія наприкінці 2023 року була змушена відмовитися від послуг російського ВПК, оскільки механізми прямих оплат став перебувати під санкціями з боку США. Відтак Індія була змушена повністю переорієнтувати не тільки свою торгівлю зброєю, але й власний оборонний комплекс, і терміново диверсифікувати армію. Іншим прикладом є Франція, відомий комерційний банк якої (Société Générale) був змушений терміново продати свої російські активи за ціною значно, нижчою від ринкової, і втратив на цьому більше 1,6 млрд євро [3].

Проте варто зазначити, що навіть неухильне дотримання накладених санкцій, перекривання різноманітних «сірих» схем не дає гарантії належного економічного ефекту, оскільки тиск санкцій далеко не відразу призводить до значних економічних втрат для країни, на яку їх накладено. Знову ж таки, експерти очікували суттєвого зниження головних макроекономічних показників російської федерації після низки пакетів санкцій світового співтовариства, проте ні рівень інфляції, ні зростання безробіття, ні падіння ВВП не стали проблемними для сучасного російського суспільства. Навіть більше – авторитетні світові фінансові видання стверджують, що попри дворічний санкційний тиск, економіка російської федерації і у 2024 році продовжує зростати (прогноз – 3,3 % до кінця поточного року), рівень безробіття найнижчий за останні роки (наприкінці 2023 р. він становив тільки 3 %) та ін. [2, с. 37].

Водночас санкційний тиск, як вказують і оглядачі, і експерти-аналітики, і фінансисти-практики, в середньостроковій перспективі неминуче має призвести до «перегріву» російської економіки, що відповідно ударить по її здатності далі вести війну і в перспективі призведе до різких пертурбацій всередині держави. Проте це уже поле для подальших більш серйозних досліджень.

Отже, санкції є сьогодні фактично основним чинником невійськового впливу на грубі порушення міжнародного права і виступають ключовим засобом забезпечення глобальної економічної безпеки усього цивілізованого світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Ведькал В. А., Агамалієв Е. А. Теоретичні та практичні аспекти санкцій у міжнародному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 575–577. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/151.pdf (дата звернення: 11.09.2024).

2. Панковець М. П., Шевчук Т. В. Міжнародні економічні санкції в системі міжнародної безпеки: досвід та ефективність застосування в сучасних умовах. *Науковий вісник ЛНТУ України*. 2024. Т. 34, № 4. С. 34–40. URL: <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/download/2611/2617/> (дата звернення: 11.09.2024).

3. Краща альтернатива війні. Як США використовують санкції, щоб не застосовувати справжню зброю. URL: <https://texty.org.ua/articles/106638/krasha-alternatyva-vijni-yak-sshavykorystovuyut-sankciyi-aby-ne-vykorystovuvaty-spravzhnyu-zbroyu/> (дата звернення: 11.09.2024).

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ, ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ В ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Зіскінд Є. Ю.

Університет економіки та права «КРОК», Київ (Україна)
e-mail: yevgeniyziskind@gmail.com

Ключові слова: проєктний менеджмент, управління релігійними організаціями.

Глобальні та національні виклики, з якими стикається Україна в умовах воєнного стану, вимагають від релігійних організацій принципових змін у системі відносин між релігійними громадами, державою і суспільством. Згідно з проведеними Центром Разумкова дослідженнями, станом на 2023 рік громадяни України вважають, що окрім духовної місії, провідне або важливе місце в діяльності церкви, релігійного об'єднання займає соціальне служіння. Відповідаючи на запитання «Які завдання є першочерговими для релігійних організацій під час війни?», респонденти назвали надання психологічної допомоги (52 %), залучення міжнародної уваги та допомоги Україні (34 %) та допомогу у вирішенні соціальних і матеріальних проблем людей, які постраждали від насильства, внутрішньо переміщених осіб (30 %) [1]. Безумовно, всі ці завдання будуть не менш актуальними в період відновлення України у повоєнні часи. Усвідомлюючи важливість викликів, релігійні організації вже сьогодні активно запроваджують благодійні, гуманітарні